

Anteeksipyyntötilaisuus

Lapsen oikeuksien päivänä 20.11.2016

Anteeksi pyytämisessä tunnustettiin lastensuojelun historiassa tapahtunut kaltoinkohtelu ja väkivalta.

On tärkeää katsoa menneisyyttä silmiin, jotta voi tunnistaa myös nykyhetkessä tapahtuvaa pahuutta.

Anteeksi voi antaa, mutta vääryydet tulee muistaa. Niitä ei saa hiljentää.

Kokemusasiiantuntijatyöntekijöiden viestit

Pesäpuu ry:n Selviytyjät
Osallisuuden aika ry
Auta lasta ry

Se, mitä koit, ei ollut oikein.

Et ollut ansainnut sitä.

Kukaan teistä ei ollut ansainnut sitä,
mutta se tapahtui.

Silti sinä nousit,

sinä selvisit seisomaan omille jaloillesi.

Et antanut periksi,

sillä tiesit elämäsi olevan enemmän arvoinen.

Sinä nousit jaloillesi

hitain, haurain, mutta hiljaa vahvistuvin askelin.

Etkä tyytynyt vain siihen vaan lopulta uskalsit nousta siivillesi,
antaa elämän ja unelmien kantaa.

Tänään voit katsoa taaksesi

ja olla ylpeä itsestäsi,

tietäen, ettet ansainnut kokemaasi,

antamatta sen kuitenkaan lannistaa itseäsi.

Se, mitä koit, ei ollut oikein.

Et ollut ansainnut sitä.

Mutta kokemuksistasi on opittu

ja sen vuoksi minä, me, ja sadat muut,

tahdomme sanoa anteeksi ja kiitos.

Anteeksipyytäminen on sitä, että on pahoillaan sekä siitä, mitä on itse tehnyt että miten se on toiseen vaikuttanut. Anteeksiantaminen on rituaali, henkilökohtainen irtipäästämisen hetki, joka ottaa aikansa. Se on merkki siitä, että kärsimyksen aika on päättymässä.

Mä uskon, että me ollaan kaikki opittu pyytää anteeksi toiselle tullutta pahaa mieltä. Kun anteeksipyytjä ja anteeksiantaja kohtaavat, on irti päästämisen ja uuden alun aika.

Minä tiedän.

Me kuullaan ihan kohta valtiovallan anteeksipyyntö, jonka vuoksi tämä tilaisuus on järjestetty. Me halutaan, ettei tuleva anteeksipyyntö ole muka-anteeksipyyntö vaan aito; vilpitön pyyntö. Lupaus, että tulevaisuudessa tehdään kaikki, jottei menneisyys toistu.

On uuden alku.

Pian on se hetki pyytää anteeksi.
Hetki pyytää anteeksi tehtyjä tekoja.

Ilman mitään selityksiä.
Ilman mitään puolusteluja.

Pian on hetki.

Osallisuudessa on kyse lasten ja nuorten oikeudesta rakentaa omaa elämänsä ja vaikuttaa siinä oleviin asioihin. Osallisuus lastensuojelussa on merkittävässä roolissa, jotta voimme jatkossa turvata sen, etteivät lapset tai nuoret joudu kestämään kaltoinkohtelua. Kuuleminen on tapa taata heidän oikeusturvansa toteutuminen.

Osallisuus ei tarkoita sitä, että aikuinen antaa luvan nuorelle ilmaista kokemuksiaan ja mielipiteitään, vaan sitä, että aikuiset kannustavat lapsia ja nuoria tähän aktiivisesti. Osallisuuden vahvistamiseksi lastensuojelussa on puututtava sekä rakenteelliseen turvattomuuteen että lasten arjessa olevien aikuisten ja ammattilaisten asenteisiin kuulemista kohtaan.

Rakenteellista turvattomuutta on se, että lastensuojelussa työntekijöillä ei ole tarpeeksi resursseja kohdata lapsia tai nuoria, sekä se, että työntekijöiden vaihtuvuus on suurta, jolloin lapset joutuvat rakentamaan luottamuksen ympärillä oleviin ammattilaisiin ja aikuisiin aina vain uudestaan

Aikuisten asennetta lasten kohtaamiseen on pysähdyttävä tarkastelemaan, jotta osallisuus voi tapahtua. Kohtaamatta ei tietää, mitä lapset ja nuoret käyvät läpi, tai miten he kokevat erilaiset tilanteet. Vaikka lastensuojelun kokemuksista löytyy yhtäläisyyksiä, jokaisen tarina on aina omanlaisensa ja ainutlaatuinen.

Työntekijöiden uskallus kohdata lasten ja nuorten kokemuksia, niitä huonojakin, on heidän työnsä keskeisin taito. Mikäli työntekijät ja ammattilaiset sivuuttavat lapset ja nuoret, he jättävät heidät selviytymään yksin rankkojen kokemustensa kanssa, ja altistavat heidät mahdolliselle kaltoinkohtelulle.

Lasten ja nuorten osallisuuden turvaaminen ei saa jäädä sen varaan, että sitä toteutetaan vain, jos siihen sattuu olemaan aikaa ja kiinnostusta. Kyseessä on vakavasti otettava asia, josta huolehtiminen on aikuisten ja ammattilaisten velvollisuus. Tämä velvollisuus on kirjattu niin YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, perustuslakiin, kuin lastensuojelulakiinkin.

Oikeus osallisuuteen koskee kaikkia lapsia, eikä sille ole annettu ikärajaa.

Lastensuojelussa on kyse siitä, että lapsilla on hyvä olla. Näin totesi eräs alle kouluikäinen huostaan otettu lapsi. Jo pienikin lapsi tiedostaa turvallisuuden merkityksen ja osaa tulkita lastensuojeluun liittyviä kysymyksiä.

Tehty selvitystyö osoittaa, että lastensuojelu on ollut hyvän vastakohta. Lastensuojelua on toteutettu periaatteidensa vastaisesti. Jaettujen kipeiden kokemusten jälkeen, en voi kun kunnioittaa sitä rohkeutta ja voimaa, mikä teissä haastatelluissa on. Se on vaatinut paljon, että tuo esiin palan menneisyydestään tehtyjä haastatteluja ja tutkimusta varten.

Katsaus vuosiin 1937–1983 tekee näkyväksi ja tunnustaa kaltoinkohtelun sekä sen, missä lastensuojelu ei onnistunut tuottamaan turvallisuutta. Meillä on paljon opittavaa.

On opittava, että lastensuojelussa on ennen kaikkea kyse lasten turvallisuudesta. Turvallisuus arjessa syntyy pienistä asioista. Ne ovat toteutuneita tekoja, jotka näkyvät. Ne ovat pieniä yksilöllisiä ja kohtuullisia merkkejä. Inhimilliset kohtaamiset, kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen tunne sekä lapsen ja nuoren tarpeiden täyttäminen luovat turvallisuutta ja antavat toivoa matkalla elämässä eteenpäin.

On sääli, että ennen kuin kuullaan nuorta, tarjotaan hänelle jo ratkaisuja. Muistetaan, että lapset ja nuoret kyllä tietävät. Heillä on vastaus turvallisuuteen tai turvattomuuteen liittyviin kysymyksiin. Turvallisuuden merkkejä tulee etsiä ihan joka puolelta. Siksi nyt viimeistään on opittava, että kohdatuksi ja kuulluksi tuleminen ovat turvallisuuden perusedellytyksiä.

Karun katsauksen keskellä näen toivoa. Valonpilkahduksen, siitä, että meidän lavalla olijoiden lastensuojelutaival oli jo turvallisempi. Se on ollut sitä siksi, että menneistä on opittu. Me täällä salissa olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että kaltoinkohtelun osalta yksikin tapaus on liikaa. Lastensuojelussa kyse on lasten turvallisuudesta, siitä että on hyvä olla.

Pieni hento tyttö katsoi kylmään pakkaseen ikkunasta, toivoi vain lämpöä läheisyyttä ja päihteetöntä syliä. Halusi pienenä pois jos vain siivet saisi.

Hän tajusi ettei itse pysty vaikuttamaan elämäänsä vaan aikuisten sana tässä maailmassa määrää.

Vuodet kuluivat, syksyt vaihtui talveen, talvet kesään. Vuosien kuluessa alkoi tyttö itse oirehtimaan kotiolotilannettaan.

Oli pimeä syysilta.
Junanvalot näkyivät parinmetrin päässä.
Meinasi tytön elämä loppua.
Samalla hetkellä kuin joku olisi sanonut
ei ole aika vielä hyvästien.

Aikaa vierii.
Lopulta tyttö tuli näkyväksi ja kuulluksi.
Sai vahvoja aikuisia ympärille.

Tytöllä alkoi siivet vahvistumaan ja
alkoi omaa elämää rakentamaan.

*

Vahvojen siipieni avulla pystyn lentämään läpi elämän ja
poikani elämää suojelemaan.

Tatuointini muistuttaa minua, läpi elämän, siitä,
miksi olen tänään tässä.

Se muistuttaa jokaista ihmistä, joka siipeäni vahvisti niin,
että pystyn turvallisesti lentää läpi elämän.

Vuodesta 1983, johon asti sijaishuollon menneisyyttä selvitettiin, on kulunut tähän päivään mennessä 33 vuotta. Tuona aikana lastensuojelu on kehittynyt parempaan suuntaan, käymme aktiivista keskustelua esimerkiksi asiakkaiden osallisuudesta, lapsen oikeuksista, läheisten merkityksestä ja kokemusasiantuntijoiden työn tärkeydestä.

Kaltoinkohtelu sijaishuollossa ei kuitenkaan ole historiaa. Se on saattanut muuttaa muotoaan. Liian usein saamme kuulla kuinka törkeästi lastensuojelulakia, lapsen oikeuksien sopimusta ja perustuslakia rikotaan sijaishuollossa olevien kohdalla.

Nuoret kertovat ettei heitä kuulla tai oteta todesta. Kokemuksiin herätään ja puututaan hitaasti ja jäykästi, valitettavasti joskus ei ollenkaan. Aina ei muisteta että lastensuojelussa olevat lapset ja nuoret tulevat kasvamaan kansalaisiksi yhteiskuntaamme, ja että jokainen passivoiva kokemus tulee vaikuttamaan myös tuleviin sukupolviin.

Lastensuojelua kehitetään koko ajan, ja moni antaakin kaikkensa sijaishuollon paremman huomisen puolesta. Siihen tarvitsemme kuitenkin apua. On aika ryhtyä puheista tekoihin.

Suurten muutoksien äärellä on pysähdyttävä aika ajoin miettimään, olemmeko menossa oikeaan suuntaan. Kaltoinkohtelua ei poisteta eikä estetä pelkästään hyvillä lakipykälillä ja hankkeilla, siihen tarvitaan lisäksi toimintakulttuurin muutosta, asennekasvatusta ja valvontaa.

Lastensuojelusta, niin onnistumisista kuin epäkohdistakin on pystyttävä puhumaan asioiden oikeilla nimillä. Vain näin voimme alkaa poistamaan asiakkuuden tuomaa leimaa ja häpeää joka omalta osaltaan myös estää kertomasta mikäli tulee väärin kohdelluksi.

Valtiovallan tulee aidosti ottaa sijaishuollon epäkohdat tarkasteluun, kohdata kaltoinkohtelua kokeneita ja lähteä yhdessä tekemään rakenteiden uudistamista.

Näin voimme varmistaa, että meidän ei tarvitse kahdenkymmenen vuoden kuluttua olla Finlandia-talolla kuulemassa uudestaan valtiovallan anteeksipyyntöä, koska asioihin ei puututtu eikä mikään muuttunut.